

δὲν μπορεῖ νὰ προκόψῃ στὸν τόπο μας ποίηση, πού νὰ ζήσῃ τόνομα, χωρὶς νὰποκουμπήσῃ ἀπάνω στὰ θεμέλια κάθε πλαστικῆς ὁμορφιάς, κάθε γλωσσικῆς ἀλήθειας: Δημοτικὰ τραγούδια καὶ Σολωμός. Γιατὶ μάκρηνε ἀπὸ τούτα ἡ Ποιητικὴ Τέχνη, ζέπωσε καὶ νοθεύτηκε. Ἐχασε τὴ χάρη καὶ τὴ δύναμη, τὴν ὑγεία, τὸ νόημά της. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ ὁ Σολωμός. Νά, ἡ πηγὴ πού θ' ἀναβρῶσῃ ἀπὸ μέσα της ὄχι μόνο ἡ ἐντεχνη ποίηση, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ὁ ἐντεχνος σὲ ὅλα του τὰ εἶδη, σὲ ὅλα του τὰ φανερώματα! Ὁ Λόγος πού ὠρισμένος εἶνε νὰ ἐκπλωθῇ μιὰ μέρα καὶ νὰ δώσῃ τὸ χρῶμα του καὶ τὴ γραμματικὴ του στὴ γλῶσσα πού γράφουμε, πέρα γιὰ πέρα, καθὼς γίνεται καὶ σ' ὅλους τοὺς λαοὺς πού ζοῦνε καὶ παίρνουν καθάρια τὴ συνείδηση τοῦ εἶναι τους.

Ἀπὸ τὰ 1877 τὰ πρῶτα θαμποχαράματα τῆς αὐγῆς, οἱ στίχοι τοῦ Βιζυνοῦ, τοῦ Δροσίνη, τοῦ Νίκου Καμπᾶ, οἱ δικοὶ μου στίχοι. Ὁ Σουρῆς ἀρχίζε νὰ ξετυλίγῃ, λεπτότερα κάπως καὶ προσεχτικώτερα στιχογραφεμένη, τὴν τέχνη του, τὴ μόνη πού ἀλαφροχωνεῖ τὸ στομάχι τῆς ρωμαϊκῆς νοικοκυρσύνης, μὰ πολλὲς φορές καὶ ἀναμικτώτερη ἀπὸ τὴ Μούσα τοῦ Σούτσου καὶ τοῦ Καρύδη. Ὁ Προβελέγγιος, ἀσπροθαλασσῆς ποιητῆς, κάτι ἀπὸ τὴ ζεστὴ ρητορικὴ τοῦ Σίλλερ καὶ ἀπὸ τὴν ἀλαγάριστη παθητικώτατη στιχοχουσία τοῦ τρανοῦ Λαμαρτίνου, ὁ μόνος ποιητῆς πού λογαριαζότανε μέσα στὴν ἀμουσία γενεὰ τοῦ 1870, δὲν εἶχε ξετινάξει ἀκόμη ἀπὸ πάνω του τὴν παράδοση τῆς σχολαστικῆς γλώσσας. Μὰ τὴ μεγάλη ποίηση, γιομάτη ἀπὸ καρδιά μαζὶ καὶ ἀπὸ ἰδέα, φιλοσοφικὴ μαζὶ καὶ ἀτομικὴ, φτερωμένη ἀντάμα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πνοὴ καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆ παγκόσμια, πού συνταίριασε τὸ ποιητικὸ περπάτημα στὸν τόπο μας μὲ τὸ νικητήριο δρόμο τῆς Μούσας ἀνάμεσα στὴν Εὐρώπη, καὶ εἶδε πῶς, ἀπὸ μιὰ μεριά, καὶ ἡ φιλολογικὴ ἱστορία ἐνὸς τόπου δὲν εἶναι παρὰ κομμάτι ἀπὸ τὴ φιλολογία τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μ' ὅλη της τὴν ξεχωριστὴ φυσιογνωμία, καὶ τὸ ξεχωρισμὸς της τὸ φυλετικὸ, — τὴ μεγαλόπνοη ποίηση τούτη μᾶς τὴν ἔφερε ὁ Ψυχάρης. Καὶ, παράξενο πάντα, μὰ ὄχι καὶ πρωτόκουστο φαινόμενο στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας, — τὴν ποίηση τούτη μᾶς τὴν ἔφερε ὄχι μὲ τὸ στίχο, ἀλλὰ μὲ τὸν πεζὸ λόγο. Ὅταν τῆς δικαιοσύνης ἡ ὥρα σημάη, καὶ σπατάσουνε ξεθυμασμένα τὰ λογῆς, ἀπὸ πείσμα

ἢ ἀπὸ τύφλα, ξεφωνητὰ, ὅταν ἀκατακαθήσῃ ὁ κουρνιαχτός τῶν πρόστυχων παθῶν, ἡ σημερινὴ μας ποίηση, μέσα σ' ἕνα διάφανο καθάριο ἀέρα θὰ φανῇ καθὼς εἶνε καὶ πραγματικὰ, καὶ σύμφωνα θὰ κριθῇ μὲ τὰ ἔργα της. Τότε κομμάτια σὰν τὴν «Ἀγάπη» καὶ σὰν τοὺς «Ἀρχαίους», πού πρωτοφανήκανε στὰ 1888 στὸ «Ταξίδι», καὶ σὰν τὸ «Βουτηχτὴ», καὶ σὰν τὸν ἀθάνατο «Ναὸ» καὶ σὰν τὰ «Δωδεκάνησα» καὶ σὰν τὸ «Μάγο» καὶ σὰν ὅλα τὰ «Τραγούδια χωρὶς στίχους», — θὰ προβάλλουν σὰν πλατιόφυλλες πόρτες καλοσκαλισμένες πού μᾶς ἀνοίγουν τὸ ἔμπα τοῦ μεγαλότεχου ποιητικοῦ παλατιοῦ πού ὀλοένα χιτίζεται. Ὁ Ἀργύρης Ἑβταλιώτης (Κλεάνθης Μιχαηλίδης τὸ ἀληθινὸ του τόνομα) καὶ ὁ ἀξέχαστος Κρυστάλης Ζωρᾶ τὴ σφραγίζουν τὴ νεία μας ποίηση, ὁ πρῶτος μὲ τοὺς ἀπλοὺς, ἀφτιασίδωτους στίχους του, τοὺς νησιώτικα ἀπαλοὺς καὶ πότε παιγνιδάριους, πότε δακρυσταλάχτους. Ὁ δεύτερος, μὲ τὸ λαμπρότατο στὰ χέρια του ξανάδομα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, εἶδος Βαλαωρίτη εἰδυλλιακώτερου, καὶ λεπτότερου τοῦ στίχου μαστορευτῆ. Καὶ θὰ εἶτανε μετριοφροσύνη πού δὲ θάστανε, σὲ μιὰ τέτοια, σύντομη, μὰ προσεχτικὰ ζετασμένη παράσταση ἐνὸς τέτοιου ξετυλιμοῦ, ἀνίσως εἰδῶ ξεχωριστὰ δὲν τὸ σημειῶνα καὶ τὸ δικό μου τόνομα. Στὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου», τυπωμένα στὰ 1892, εἶται στοχάζομαι, στὸν πρόλόγόν τους, τὴν ἰδέα τοῦ ποιητῆ: «Νοῦν καὶ καρδίαν καὶ αἰσθήσεις, ὅλα τὰ θέτει εἰς ἐνέργειαν ὁ Ποιητῆς... Ὁ ποιητῆς, ἀκριβῶς, δὲν ζῆ μέσα εἰς ἰδιαιτέρον κόσμον· εἶναι πολιτῆς τοῦ Σύμπαντος· κάθε κόσμου τὴν φανεράν ἢ κρυμμένην ἀρμονίαν ἀντιλαμβάνεται, ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη πορίζεται τὸ μέλι του. Ἄλλ' εἴτε ἐξεγείρει τὸν ἔρωτα τῆς ζωῆς, εἴτε γενεᾶ τὸν πόθον τοῦ θανάτου, εἴτε τὸν ἐμπνέει ὁ θεὸς τῆς ἐνεργείας, εἴτε τὸν τραβᾶ ἡ Σειρὴν τῆς ὄνειροπολήσεως, εἴτε σφιχταγκαλιάζει τὸν ἄνθρωπον, εἴτε ἀπομονώνει μὲ τὴν μελέτην τῆς φύσεως, εἴτε εἶναι θεοσεβῆς Σοφοκλῆς, εἴτε ὕλιστῆς Λουκρήτιος, εἴτε λατρεύει τὸν Πλάτωνα, εἴτε πιστεύει εἰς τὸν Δάρβιν, εἴτε πλάττει τοὺς στίχους του ὡς ἀγάλματα, εἴτε τοὺς διασκορπίζει ὡς μουσικοὺς τόνους, εἴτε διαμένει εἰς ὑπεργήνους χώρας, εἴτε λιμενίζεται εἰς τὰ ἐγκόσμια, παρέχει τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκείνην ἀπόλαυσιν πού πολὺ διαφέρει ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἀπολαύσεις, καὶ, καθὼς εἶπεν ὦραϊς κάποιος, ὁμοιάζει θάνατον ἀκολουθούμενον ἀπὸ ἀνάστασιν».

Καὶ παραπέρα:

«Ὅ,τι οἰκοδομεῖ ὁ Ποιητῆς, τὸ στηρίζει ἐπάνω εἰς ἀδιασειστους βάσεις· τὸ στερεώτερον ὕλικόν τὸ εὐρίσκει μέσα εἰς τὸ ἀνεξάντλητον λατομεῖον τοῦ παρελθόντος· τὸ ὕλικόν τούτο εἶναι αἱ θρησκείαι, αἱ μῦθοι, τὰ συναξάρια, αἱ δημοτικαὶ παραδόσεις, τὰ δημοτικὰ τραγούδια, αἱ ἱστορίαι, αἱ κοσμογονίαι, αἱ φιλοσοφίαι, αἱ γενικαὶ ἰδέαι, τὰ μεγάλα σύμβολα...»

Ὅμως:

«Ἄν ὁ Ποιητῆς ἀνατρέχει εἰς τὸ παρελθόν, ζητεῖ ἀπὸ αὐτὸ νέας καὶ σημερινὰς εἰκόνας, μορφὰς, σύμβολα, μὲ τὰ ὅποια ἐκφράζει τὰ νόηματα ψυχῆς τῶν νεωτέρων χρόνων, πού ὑφίσταται, ὅσον καὶ ἂν δὲν τὸ ὑποπτεύει, τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιεχόντος...» Μὲ τὰ λόγια τούτα, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, γενικώτατα, καὶ στὴ γλῶσσά τους τὴν ἀσταχτικὴ καὶ μεταβατικώτατη, θέλησα νὰ δειξῶ πλατικὰ πλατικὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ποιητικῆς τέχνης. Κάθε ποιητῆς, σύμφωνα μὲ τὸ φυσικὸ του, παίρνει καὶ μουσουργεῖ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τῆς ὅλης συμφωνίας τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος· φράζει καὶ σκάφτει τοῦ ἀπέραντου κάμπου ὠρισμένα στρέμματα, τὰ δικὰ του. Ἐγὼ ἀπὸ τὸν «Ἕγνον τῆς Ἀθηνᾶς», τὸ βραβευμένο, ἴσα μὲ τὴν ἀτύπωτη ἀκόμη «Φλογέρα τοῦ Βασιλεῖα» — δὲν ξέρω καὶ δὲν ἐξετάζω πόσο εὐτυχημένα — φιλοδόξησα νὰ συνταράξω ἀπάνω στὸ ὄργανο τῆς Ποιητικῆς Τέχνης — ὅλες του τὶς χορδές. Καὶ τὸ παλιμὸ μου δὲν τὸ τέλειωσα καὶ ἀκόμη. Καὶ κάθε φορὰ πού ἡ Ποίησή μας μεστῶνεται ἀπὸ μιὰ καινούργια φωνή, κάθε φορὰ πού παρουσιάζεται κάποιο ἔργο ἄξιο νὰ τὸ προσεξοῦμε, κάποιος στίχος πού εἶναι σὰ νὰ κρύβῃ μέσα του μιὰ στάλ' ἀπὸ τὰ θάνατα νερὸ τοῦ παραμυθιοῦ, κάποιος ποιητῆς δειχόνοντας ἀπὸς ῥόδο μέσα του πολὺ, κρῖνος πολὺς ἀνθίζει — εἶναι σὰ νὰ παίρνῃ σάρκα, λίγο λίγο, καὶ δύσκολα, ὅμως ἀλάθευτα καὶ ἀσφαλτα, τὸ ὄνειρο πού ξαννοῖξα, προλογίζοντας, μὲ τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου».

(ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Χάρε μου, σὲ παρακαλῶ καὶ σοῦ ριπῶ τὸ χέρι
ν' ἀνοίξῃς τὴν Παράδεισον τὴν καταλειωμένην,
νὰ ἴδωσιν οἱ νιοὶ τὴν ἐνοῖση καὶ οἱ νιές τὸ καλοκαίρι,
νὰ ἴδωσιν καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὸ Μᾶη μὲ τὰ λουλούδια,
Ὅσο νὰ πάη καὶ ἔσο νάρθη καὶ ἔσο νὰ διαγυρίσῃ,
ἰσκούριασαν οἱ κλειδιονίες, χορτάριασαν καὶ εἰ πόρτες.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Σὲ λίγο τὰ παιδιὰ γύρανε νὰ κοιμηθοῦνε σὰν ἀδερφάκια, τὰ τρία στὴ σειρά, στὰ ἴδια στρωσίδια, πάνω σὲ μιὰ μεγάλη ἀντρωμῆδα στρωμένη κατάχαμα. Τὸ χαϊδεμα τοῦ φεγγαριοῦ, τοῦ μπᾶτη τῆ δροσοῦλα, τὸ σιγανὸ τραγούδι τῆς ἀκρογιαλιάς, τὰ χάρηκε κείνη τὴ βραδιά ἡ ὁμορφὴ βαρκούλα, πού δεμένη κει στὴν ἄκρη σιγοκουνοῖτανε, σὰν κοπελοῦδα καμωματοῦ, γεμάτη νάζια!

•

Ἡ Πούλια τρεμοσβύνει στὸ διάφανο τὸν οὐρανὸ καὶ ὁ Αὐγερινὸς φωτοβολεῖ, μονάχο παλλικάρι. Φυ

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 308.

σάει τάγερὶ τῆς αὐγῆς καὶ τὸ βαρκάκι τρέχει. Τίπ τίπ! τὸ παννὶ φουσκάνει, ὁ φλόκος τεντώνεται καὶ λές πῶς παραβγαίνουε ποῖο νὰ φανῇ πῶς ἀξιοί! Καὶ φλί φλί φλί, σὰ δροσερὸ ρυάκι, φαπλατίζει ἡ παιχιδιάρια ἡ θάλασσα μὲ τὴν κορτὴ τὴν πλώρη... Καταχνιάς θολούρα κρύβει πέρα τὸ Μωριά, τουλάπανι ἀραχνιό πού στὸν κοιμισμένο μοναχογιὸ ἀπλώθηκε, καὶ ξεχωρίζεται μπρός, σὰ μαῦρο σημάδι, ὁ πονεμένος Κάβος, πού δάρθηκε ὀλονυχτὶς μὲ τὸ βαρὺ σκοτάδι καὶ ξεφυγάει σιγὰ σιγὰ ἡ λάμψη τῆς ματιᾶς του... Πίσω στὴν πρῶμη ὄλοι τους καθήσανε, τριγύρο, ἀμίλητοι, καλεσμένοι στῆς φύσης τῆ λειτουργία, καὶ προσμένανε τὸν παπὰ νάρθη νὰ λειτουργήσῃ. Δὲν ἀργήσει Ροδίσιανε σὲ λίγο τὰ οὐράνια, μύριες λαμπάδες φέξανε στὶς ἀψηλές ραχοῦλες καὶ ἀπὸ τὰ πλάγια τὰ ὕγρα σηκώθηκε θυμιάμα. Νά το! ξεπρόβαλ' ὁ παππᾶς, μὲς' στὴν ὥρα ἀπὸ τὴν ἀνάμεσα σὲ δύο βουνά. Λαμποκοποῦνε χρυσάφια καὶ ἀστράφτουνε διαμαντόπετρες στὰ πλούσια ἱερά του, πού ἀθώρητ' εἶν' ἡ ὄψη τους στ' ἀνθρώπινα τὰ μάτια. Βλογεῖ τὴ γῆς καὶ χιρεται καὶ ἀναγαλλιάζει οὐλῆ, κάθε λουλούδι τῆς σκορπάει τὸ πῶς γλυκὸ του μῦρο καὶ φέλλουνε τὰ πετούμενα τὸ πῶς γλυκὸ τραγούδι! Ὁ αὐγερινὸς προσκύνει, προσ-

κύνει τάγερὶ καὶ ἀνάλαφρο καὶ μαλακὸ τὴ θάλασσα χαϊδεῖ, πού σὰν καθρέφτης γυάλισε, σὰ νάγιν' ἀσημένια! Μαγεύτηκε ἡ θάλασσα καὶ εἶν' οὐλῆ ἕνα γέλιο, γελᾶν τὰ διάφανα νερά, γελᾶνε τὰ ψαράκια καὶ τὰ χλωρὰ τὰ φύκια της, πού στὸ βυθὸ σαλεύουν... Ὡ θάλασσα γλυκιὰ τῆς πατρίδας μου, θάλασσα παιχιδιάρια, μ' ὅλη τὴ γλύκα τούρανοῦ καὶ ὅλη του τὴν ἀντάρα!

Λίγο λίγο ἀνοιχτήκανε στὸ πέλαγο γυρεύοντας ἀγέρα, πού ὅσο πηγαίνανε λιγότευε. Στὸ τέλος ἀναγκαστήκανε νὰ κόψουνε βόλτες, πότε κατὰ τὸ Μωριά τραβῶντας καὶ πότε κατὰ τὴ Ροῦμελη, ὡς πού ζυγώσανε πιά στὸ ἐπιθυμητὸ Φανάρι, πού τόσες χάρες του ἀκούγανε. Καμαρωτὸ ἔβγαυε στὴ θάλασσα, χτισμένο πάνω σὲ βράχο πελώριο, πού σὰ νησί ξεχωρίζ' ἀπ' τὴ στεριά μ' ἕνα λαϊμὸ στενόμακρο. Ἀπὸ μπρὸς σκάφτηκε ὁ βράχος καὶ γίνανε σκαλοπάτια, πού φέρουνε κάτω σ' ἕνα μονοπάτι: στὴ φουρτούνα κυματοδάρο. Τὸ μονοπάτι αὐτὸ περιζώνει γύρο τὸ βράχο καὶ φτάνει ὡς πίσω, πού λιγάκι σὰ μισοφέγγαρο ἡ ξέρα καὶ σηκματίζει λιμανάκι ἀνεμοφύλαχο. Ἐκεῖ δένει τὴ βάρκα του ὁ καπετὰν Νικόλας, τοῦ Φαναριοῦ ὁ φύλακας. Τριγύρο στὸ βράχο καταπράσινα βουνά καὶ λαγκαδιές

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Του αγαπητού ποιητή Στέλ. Σεφεριάδη

Ω περιδωστήθη κερά, τρελλή χαρά του κάμπου!
Απόψε πιά σ' αποζητούν όλα τριγύρω τάνθια,
Τριανταφυλλιά λιγνόμερη τρέμοντας συλλογιέται
Τό χάδεμά σου που χαρά σκορπίζει κ' εύφροσύνη.

Απρίλης 1908.

II

Είταν κείνη που λάτρευα σαν ξενικό τραγούδι
Που μιά φορά τό γέλιεσα και μέγα ξετρελλάνει
Κι' άλλη φορά δέν μπόρεσα γιά νάν τό ξανακούσω!

Σμύρνη, Αθηνάοις 1908.

ΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΣΟΦΑ ΣΚΑΛΙΣΜΑΤΑ

(ANATOLE FRANCE)

Στόν Τάκη Ταγκόπουλο

Η κουρασμένη χάρη της γλυκιά ξεπλώθηκε
στην πολυθρόνα, από τό χορό σαν γύρισε, κι άνα-
στάναξε έλαφρά τό γλυκό της τό στόμα. Τά ρόδα
πούχε στά μαλλιά της ξεφυλλίζονταν ένα ένα κ'

..Σί κάθε άναστίναγμα του στήθους ήρεμο βα-
θύτερη ή σικιά τών λουλουδιών όπου τό στόλιζαν

δρασάτες, που κάθε πουρνό και βράδυ σε ξεκουφαί-
νουν οι πέρδικες...

— Ήρθαμε, παιδιά, τώρα θα τσακώσετε τον
Πάππα πό τα γίνεται — είπε γελώντας ο Άράπης
και μάλιντρισε τό παννί του.

— Όμορφο ταξίδι, θαρρώ πως είδα όνειρο! —
είπ' ο Γιάννης ξετραλαμμένος.

— Όμορφο, κύρ Γιάννη, μά να διούμε μή μας
βγῆ ξυπό...

— Γιατί μωρ' Άράπη;

— Για δές το κείνο κει τό συννεφάκι, στή
δύση πέρα... είναι κάτι τέτοια σσνεφάκια, που τά
φοβήθηκε τό μάτι μου' τάβλεπα στήν άρχή σά μι-
κρούλια σαμιαμύθια, που τά πατάς και χάνονται,
μά ύστερις με κάνανε να βλαστημήσω τήν ώρα που
γεννήθηκαν!

— Τι λές, άδερφι!

— Άκ' τί σου λέω γώ! Κοίταξε τώρα να μη
φάμε τό Φανάρι με τά βουνα του και τά κατσά-
βραχα. Δέστε λίγο τόν τόπο, καμαρώστε τον, γλεν-
τήστε κ' ένα δυό ώρουλες και δρόμο ύστρακι! Πρίν
βασιλέψη ο ήλιος νάμιστα πέρα... Δεξιά, κύρ Γιάννη,
τό τιμόνι...

— Από δω να βγούμε.

άπλονόταν, κι όσο έπεφτε, έδιδε στο χρώμα τό ρο-
δόλευκο της σάρκας μιά χλωμάδα κ' έμοιαζε τότε
άπαράλλαχτα με τή θαμπή άσπράδα πουχει ή
λευκή καμέλια.

*

Έσήκωσε τά χέρια της τά μυρωμένα και τά-
παλότατα κ' έλαφρά έλαφρότατα τάπλεξε γύρω
στο λαιμό μου κι άντήχησε ή φωνή της στήν ψυχή
μου και είπε της : « Πάντα ! »

Πίσω μας, πάνω από τό παιδικό της κεφαλάκι
με τά ρόδα, ή μεγάλη πολυθρόνα ύφόνουνταν στο
σκότος ή παλαική και κάτι θλιβερό σά νάλεγαν
μ' άνηχη φωνή οι σκαλισμένες χιμαιρις που είχε γιά
στολισματα, οι κλόκοτες μορφές τους σά να χα-
μογελοϋσαν, ποιός ξέρει τί να σκέπτονταν. Πίσω
άπό τά γέρικα ρυτιδωμένα μέτωπά τους έτσι ευ-
τυχισμένους που μας έθωροϋσαν, πόσες παρόμοιες
στιγμές δε θάχαν δει τά δρύινα τους μάτια, πόσα
έρωτεμένα μπράτσα σαν κι αυτά που λυώσανε στο
μνήμα.

Όλα σφιχτά επλέκονταν στον αγαπημένο τό
λαιμό κι όλα ποθήσαν να γενούν αιώνιες άλυσίδες
της αγάπης! Άστόχαστα! και δέν ύποψιάζονταν
πως δλομόναχα, ποιός ξέρει, κάποιο βράδυ σταυρό
στα στήθη επάνω τάτάραχα, θα έφυγαν γιά τό άγύ-
ριστο ταξίδι στών τάφων τό σκοτάδι. — Γι' αυτό οι
σκαλισμένες χιμαιρις άκίνητες στήν κορφή της πο-
λυθρόνας μ' εϊρωνικό χαμόγελο μας κοίταζαν. Γέ-
ρικοι μάρτυρες και σοβαροί της γοργοπέραστης χα-
ράς μας μας άκουαν και μας περίπαιζαν. Αιώνιους
όρκους από στόματα εφήμερα έχουν πιά βρεθεί χρο-
νια ν' άκούνε και μένουν έτσι οι χιμαιρις άκίνητες
και με τά μάτια τους τά ξύλινα μας βλέπουν και
χαμογελοϋνε!

Κάστρο (της Κρήτης)

ΛΑΛΩ

«ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΛΙΝΟΥ»

ΛΙΟΥΡΓΙ

Αντιπρογγίζει στα νερά το ναυτερό λιούργι,
άχνα δε βγάινε τό χωρό τό πρόβατα σταλιάζον
μάτ' από μιά βαλανιδιά τά βόδια άναχαράζον,
κι' ο ζευγολάτης ξεμπερδ' ε' αυλάκια που θα σπείρει.

*

Κι' ή βοσκοπούλα, στή δροσιά πηγαίνει και ξεπλώνει
χαιδολογείται άνέμελη' κολιέται στο χορτάρι...
που νάβλεπε τόν πιστικό ε' άγένειο παληκάρι,
π' από τή λούνα τήν ψηλή τή βλέπει και λυγώνει...

Σμύρνη.

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

— Στάσου να πάμε πίσου, θα βγῆτε πιά ευ-
κολα...

— Όχι, άδερφι, γιατί; έχει σκαλιά ο βράχος,
δέ βλέπεις;

— Έχει σκαλιά μά γλυστράνε και θα κολυμ-
πήσετε!

— Για γέρος, μωρέ, μας παίρνεις; άραξε κει
τή βάρκα!

Ό Γιάννης έφερε τή βάρκα σύριζα στα σκα-
λοπάτια. Ό Άράπης πετάχτηκ' όξω και τή σιγού-
ρεψε, δίνοντας τη σ' ένα παλούκι, χαμένο κει ξε-
πίτηδες. Πρώτη πήδησε ή Μαριώ στο μονοπάτι και
πήγε νάνεβῆ τά σκαλοπάτια μά πήρε τόν κατή-
φορο, κουτροβαλώντας, κι ά δέν είταν ο Άράπης
να τήν άρπάξη θα βουτούσε σίγουρα...

— Παναΐτσα μου!

— Διαόλου κόρη! Ποιός σου τό σφύριζε, μωρή,
πως έγινε Μπουμπουλίνα;

— Άχ πως τρώμαξα! Πως χτυπή ή καρδούλα
μου!

— Σου λένε γλυστράνε τά σκαλάκια, σύ τραβές
σα ζουρλή!

— Κ' είναι βαθιά τά νερά δω πέρα... Για δές
ρέ Σόφο, δε θάβαι τρεις όργυιές;

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ

§ 1.

Τό κοινωνικό ζήτημα

Του νεογενήτου έθνους κύριο ιδεώδες είναι τήν
στιγμήν αυτήν ή ένωση τών σκορπισμένων μελών
του. Στή Μακεδονία, στήν Ήπειρο, στή Θράκη,
στή Μικράν Άσία, και παντού όπου έλληνικές ψυ-
χές ζούν και αισθάνονται, εξακολουθεί άδιάκοπα ο
διά τήν έννοποίηση του έθνους μας άγώνας. Ό νίος
που γράφει τούτες τις γραμμές δέν άμφιβάλλει διά
τήν επιτυχία του άγώνος. Έχων παποίθησιν εις τήν
πραγματική δύναμη του Έλληνισμού, δε θεωρεί
πολύ μακρινή τήν ήμέρα που ή Έλλάς θ' αναδύση
άκέραιη άπό τό βάθος της ιστορίας και θα λάμψη
κραταιά εις τό φώς της ελευθέρης ζωής. Άλλ' όταν
ή λαμπρά αυτή ήμέρα σε γρήγορο μέλλον άνατείλη,
ποιό θάβαι τότες τό ιδεώδες της έλληνικής φυλής;
Όταν ή Μεγάλη Ίδέα, ή ιδέα της έννοποίησης του
έθνους πραγματωθῆ, πως θέλει τότες εκδηλωθῆ της
έλληνικής ψυχής ή αιώνιότης; Γιατι βίβαια τή ζωή
των έθνών ρυθμίζουν κάποια ιδανικά, που στα μάτια
του θεωρητικού έρευνητή της ιστορίας φαίνονται
σαν ο λόγος ο τελικός της ύπαρξσεως σ' αυτόν τόν
κόσμο.

Αυτό είναι τό θελκτικό ερώτημα που, αν ήμ-
πορούσαμε, θα ήθέλαμε να έρευνησουμε, και μέλιστα
σήμερα εξ άφορμής του κοινωνικού μας ζητήματος
του κ. Γ. Σκληροϋ, και των συζητήσεων που τουτο
έδωκε άφορμή τούς περασμένους μήνες στο «Νουμα».
Παρόμοια ερωτήματα είναι βίβαια πολύ άκκαιρα σή-
μερα γιά μας, που εκτός της εθνικής μας ένότη-
τος, μας άπασχολούν και στοιχειώδη πολιτικά ζη-
τήματα. Νομίζουμε όμως που μπορούμε να εφαρμό-
σουμε και στήν Έλλάδα τούς λόγους του Ίταλου
Pasquale Villari, ότι άμα λυθῆ τό πολιτικό
ζήτημα (και γιά μας τό εθνικό), παρουσιάζεται τό
κοινωνικό ζήτημα, όχι λιγώτερο σοβαρό, όχι λιγώ-
τερο βιαστικό. (1) Και νομίζουμε αυτό, επειδή
έχουμε και τό παράδειγμα της Γερμανίας μέχρι
του Λασσάλ, και της Γαλλίας μέχρι του Saint-
Simon.

Μας φαίνεται βίβαιο που στήν Έλλάδα κρύ-

(*) Βλ. «Νουμα» αρ. 311.

(1) Discorso detto a Firenze il 3 novembre 1907.

— Άμ δω είναι σα να ταξιδεύς μεσοπέλαγα!
— Στοιχειωμένο είναι τό Φανάρι; δε βρίσκεται
κανεις δω πέρα;

— Καπτάν Νικόλα! Έ καπτάν Νικόλα!...

Σταθήτε, βρέ παιδιά, νάνεβῶ να ιδούμε τί τρέχει.
Ό Άράπης ύπόλυτος άρχισε νάνεβαίνη τήν
πίτρινη σκάλα, τήν έρθῆ κι άπότομη και νεροφαγω-
μένη, σα να σκαρφάλωνε στο κατάρτι του. Ό Γιάν-
νης κατσάρωσε πίσω του, σα μαϊμού, άνεβαίνοντας
κι αυτός ένα ένα τά σκαλοπάτια, με τό φόβο μήν
κουτροβαλήση και πιάση ο λόγος του Άράπη. Οι
άλλοι τριγυρίσανε τό μονοπάτι του βράχου, να μά-
θουνε καλά τά κατατόπια.

— Έ! ρε σεις ζαγάρια, παλιόγεροι! — ακού-
στηκ' ή φωνή του Γιάννη από πάνω — Στις κακο-
τοπιές, μωρέ, φαίνονται τά παλλικάρια!

— Άκου τον — είπ' ο Κώστας γελώντας — άκου
τον, τόν παλλικάρ! Σά βγῆ τώρ' άπ'ένου κανένας
ποντικός, θα δῆς τό Γιαννάκη μας να πάρη τή σκάλα
με τά τέσσερα!

— Όχι δά! Δέν είναι φοβιταρής ο κύρ Γιάν-
κος! — είπ' ή Μαριώ, τρίβοντας άκόμα τό ποδάρι
της, που γδάρθηκε.

— Νά, και δικηγόρος του! Τι τά θές, τυχερός

Βεβαι ζήτημα κοινωνικό, τού οποίου τήν έκρηξη αναχαιτίζει ο κοινός τού έθνους άγώνας διά τήν ένωση του. Καί δέν είναι δυνατό παρά να ύπάρχη ζήτημα κοινωνικό σε τόπο πού, σάν τήν Ελλάδα, έχει τήν άξίωση ν' αποτελέη κοινωνικήν ήεραρχία, και έχι άπλό άνθρωπομάζωμα. Ζήτημα κοινωνικό σημαίνει ζήτημα άνισότητος, πρό πάντων οικονομικής, τών κοινωνικών τάξεων, και κατ' άκολουθία σφοδρό μεταξύ των άνταγωνισμό.

Η έθνική μας ήεκεραϊότης είναι βέβαια όρος άπαραίτητος τής γενικής τού έθνους εύημερίας. Άλλ' άμείσως μετά τού ζήτημα τής έθνικής ένότητος, παρουσιάζεται τού κοινωνικό ζήτημα πού σκοπόν έχι κυρίως και ειδικώς τήν οικονομική καλλιτέρευση τών κατωτέρων τάξεων τού λαού. Ζήτημα κοινωνικό ύπέρξε παντού πάντοτε, άπ' άρχής τής θετικής ιστορίας. Γιατί πάντοτε ή τάξη εκείνη τής κοινωνίας, τής όποιας κάθε φορά πέφτει κληρος ή στέρηση και ή φτώχεια, έφθόνεσε τόν πλούτο και τήν καλοζωία τών πλουσιών, κ' επεθύμησε καλλιτερη τύχη. Από τόν καιόνα αυτόν δε θα κάμη βέβαια εξαίρεση ή Ελλάς. Καί τότε, ποιός μπορεί να ύποτιμήση τήν μεγάλη σημασία τού ζητήματος;

Σε κάθε κοινωνία, ή τάξη εκείνη τών ανθρώπων, πού, δι' ένα ή άλλο λόγο, εκέρδισε τόν περι ύπάρξεως άγώνα, άπόκτησε τά υλικά τού κόσμου άγαθά, και με τή δύναμη πού αυτά τής παρέχουν εκπληρώνει έμφυτον εις τόν άνθρωπο προορισμό, πρωταγωνιστεί δηλαδή στόν δρόμο τής δημιουργικής εργασίας, καλλιεργεί και προάγει τά γράμματα, τις τέχνες, τις επιστήμες και τού έμπόριο, γίνεται αιώνες ολόκληρους θεματοφύλακας τών πνευματικών άγαθών τής κοινωνίας, παρατηρούμε πού είναι τής φύσης άδυσώπητος αλλά και λογικός νόμος, ή τάξη αυτή να κουραστή, να εξαντληθή μέχρι θανάτου, και δλότελα να συντριβή. Καί τότε, νέα δύναμη, νέα έρμη από τά κατώτερα παρθένα και γιομάτα ενέρεια στρώματα τής κοινωνίας παίρνει τή θέση τής κουρασμένης τάξεως, κάνει ήμισαν εργασία, και πάλι με τήν πάροδο τών αίωνων εξαφανίζεται (1). Τίτοια τού κόσμου ή μοίρα και ο νόμος. Όποιος θέλη να ξετάση τή δικαιοσύνη τού νόμου τούτου, μη λησμονήση ότι τής ιστορίας ή δικαιοσύνη είναι ή άληθιότερη τού κόσμου τούτου. Καί ή

(1) Βλ. και Fichte, «Reden an die deutsche Nation».

ιστορία δέν ύποφέρει κοινωνική τάξη άνίκανη να κάνη τά καθήκοντά της. Όπως εύνοεί τις ήγέτιδες τάξεις, έτσι και δέν τις άνίχεται όταν άρχίσουν να ραθυμούν. Άλλοίμονο δε στο έθνος εκείνο τού οποίου οι κατώτερες τάξεις παύουν να είναι πηγή δύναμειως τονωτικής τών εξαντλούμένων κοινωνικών στοιχείων, νακαι δηλαδή πηγή ζωής. Τέτοιο έθνος είναι έτοιμο για τόν θάνατο.

Εις τού κοινωνικό ζήτημα πρόκειται λοιπόν για τήν εύημερία τών φτωχοτέρων τάξεων, και λοιπόν για τήν κοινωνικήν εύρωστία. Τού κοινωνικό ζήτημα είναι τού ζήτημα τής ύπάρξεως, διότι ή καλλιτέρευση τών οικονομικών συνθηκών φέρνει κατ' κανόνα και καλλιτέρευση τού ήθικου και πνευματικού βίου. Έμεις δε ήπροορισμό κάθε κοινωνίας θεωρούμε τήν πνευματική δημιουργία, γιατί, όπως λέγει ένας σοφός μευ διδάσκαλος, «Η πρόοδος είναι ενέρεια προς ώρισμένον σκοπόν, ο οποίος άλλος δέν είναι παρά ή πραγματοποίησης τού άγαθού, ύπέρτατος προορισμός τού ανθρώπου. Άλλ' ο άνθρωπος δέν κινείται εις τοιαύτην ενέρειαν παρά όταν εξυπνά μέσα εις τήν ψυχήν του ή ύψηλή συναίσθησις τού μεγάλου σκοπού του, ή συναίσθησις ότι ή φύσις του είναι πνευματική και ότι ή άληθινή ζωή άλλο δέν είναι παρά ή πραγματοποίησης τών ύψηλών άναγκών τού πνεύματος» (1).

Τού κοινωνικό ζήτημα ύπάρχει από καταβολής κόσμου, και είναι με τήν κοινωνία συνυπόστατο. Καί δέν είναι τού μόνο πρόβλημα πού, άν και άλλο, σπαράζει τήν ανθρωπότητα. Α' από τού κατέχουμε μαρτυρίες τού ανθρώπινου πνεύματος, βρίσκουμε τού ζήτημα τών σχέσεων μεταξύ πνεύματος και ύλης. «Από τήν σφαίρα τής καθαής, Μεταφυσικής, τής άπλησίαστης εις τόν κοινό νοού, κρίνεται τού πρόβλημα ιδώ κάτου, όπου μανίζει ο άγώνας τών διαφορών ήθικών συστημάτων. Όλοι ζητούν να θέσουν εις άρμονία τού πνεύμα και τήν ύλη, τού ήθικό ιδεώδες και τήν πρακτική δράση» (2).

Τών ανθρώπινων κοινωνιών ή εξέλιξις έχι ως τώρα συντελεσθή εις τήν αντίθεση άδιαλλάκτων άγώνων, διότι άδιάλλακτες και άσυμβίβαστες είναι και οι συγκρουόμενες αξιώσεις. Καί ναί μόν είναι τού κοινωνικό ζήτημα παλαιό όσο κι ο κόσμος, αλλά

(1) Γ. Καλογούρος, «περι έθνικής γλώσσης και έθνικής ιστορίας» σ. 8.
(2) Fanny Imle, in Monatschrift für christliche Sozialreform, März 1908, S. 129.

δέν είναι τόσο παλαιά ή περιζήσιότητος αντίληψις τών συγχρόνων μας, δέν είναι τόσο παλαιά ή σημερινή συνειδηση τής άστικής και πολιτικής ισότητος πού κάνει τήν οικονομικήν άνισότητα περισσότερο αισθητή, και δέν είναι τόσο παλαιά ή βαθμιαία κατάρπωση τού θρησκευτικού πνεύματος έγκατερήσεως, χάρις στο όποτον οι πάσχοντες ύπόφεραν τά βάσανα τούτης τής ζωής με τήν έλπίδα μελλούμενης άμειβής. Είναι δι' νέο τού φαινόμενο κληρος όλων τών εκκλησιών πού να ζητή κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, ν' άναγνωρίζη δηλαδή ότι στα βάσανα τής επιγείου ζωής ύπάρχει θεραπεία, και να σβύνη κατ' αυτό τόν τρόπο στήν καρδιά τών δυστυχούντων τού αίσθημα τής ύπομονής και τήν παρηγορία τής έλπίδος περασμένων εποχών (1).

Τού κοινωνικό ζήτηματος νεώτατο γέννημα είναι και ο κοινωνισμός, πού αποτελεί σήμερα σπουδαίον, άπαραίτητον μαλιστα παράγοντα κοινωνικής προόδου εις όλους τούς πολιτισμένους λαούς. Ο κοινωνισμός είναι ή νεώτατη μορφή τής αναπόφευκτης διαπάλης τών τάξεων, αλλά μορφή πού άντανάκλαξ όλες τις υλικές και πνευματικές άνάγκες τής εποχής μας. Γι' αυτό νομίζουμε πού πίσω από τόν κοινωνισμό κρύβεται ζήτημα νέου πολιτισμού.

Πολλοί άπ' όσους πραγματεύονται τού κοινωνικό ζήτημα χωρίζουν δύο τού ζήτηματος συστατικά, τόν κοινωνισμό και τήν κοινωνική κίνηση.

Άλλ' άν τά έργα τού ανθρώπου άλλο δέν είναι, παρά ο στοχασμός του ο ίδιος, αυτή ή διάθεση τής ψυχής του, τότε βέβαια δέν μπορούμε να χωρίσουμε τόν κοινωνισμό από τήν κοινωνική κίνηση, και να θεωρήσουμε εκείνον μόν ως ιδέα, πού μόνο στο νοού τών ανθρώπων έχι ύπόσταση, τούτην δε ως κάτι πραγματικό, χωριστό από τόν πρώτο. Βέβαια, ο κοινωνισμός, άπόρροια θεωρητικής σκέψεως, προηγήθηκε και προηγείται τής κοινωνικής κινήσεως, καθώς ή σκέψη, περισσότερο ή λιγώτερο άόριστη, προηγείται τής πράξεως (2). Καί οι δύο όμως έχουν για τήν ιστορία και για τή ζωή τήν ίδια σημασία, γιατί είναι εκφράσεις ταυτόσημες τού κοινωνικό ζήτηματος. Ο κοινωνισμός και ή κοινωνική κίνησης κάγουν ένα και τόν αυτόν όρο τού άλύτου κοινωνικό ζήτηματος.

A. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

(1) Edm. de Amicis, «Lotte civili» p. 39.
(2) Παρβλ. Werner Sombart, «Sozialismus u. soziale Bewegung», S. 15 (15 Aufl.).

άνθρωπος.

— Έδώ θα κάτσουμε, μωρέ; Πάμε και μείς άπάνου, να μη μας κοροϊδεύη ο παλλικαρής!

— Ναί ο μπάρμπας μου, ναί έρχονται!

Κείνη τήν ώρα, ίσια ίσια, φάνηκε πού πέρα, ριζοβουνιά ριζοβουνιά πλέοντας, ένα βαρκακι με δύο γέρους, τούς φύλακες τού Φαναριού. Ο ένας άψηλός, δεμένος, με άσπρα κατσαρά μαλλιά, κατακόκκινος, γεμάτος ζωή, με όλα τά ογδόντα του, εΐτανε ο καπτάν Νικόλας, ο αρχιφύλακας. Φορούσε κοντοβράκια Αιγινίτικα, μακρύ γαλάζιο ζουνάρι και φέσι μικρό, στραβά στραβά βαλμένο, γιορταμιλιδικά. Στο ένα του ταύτι κρεμιώτανε σκουλαρίκι-ολόκληρος σου μύριζε θάλασσα! Ο άλλος ξηντάρης, ζαρωμένος, μουστανελλας, εΐτανε χωριάτης, άπ' τήν Περαχώρα, φοροστανελλας, άδερφός τής μάνας τής Μαρίας. Εΐχε κει κοντά πού Φανάρι χωράφια και τά δούλευε, παίρνοντας και μιστό για βοηθός τού Φαροφύλακα. Τού βαρκακι ζύγωσε σιγά σιγά και διπλώωσε τάλλο...

— Καλώς τού μπάρμπα μου, καλώς τονά!
— Άρη τ' θές έσύ δώ χέμ! πανάθεμά σε!
— Ήρθα να σε ιδώ, μπάρμπα μ'! Έχου να χρόνο να σε ιδώ!

— Καλώς σε βρήκαμε, καπτάν Νικόλα! — εΐπ' ο Σόφος, σφιγγοντας τού χέρι τού καπετάνιου, πού πήδησε δέω με σβέλτσονή παλλικαριού.

— Καλώς τα τά παιδιά, καλώς τα! Πούν' ο Άράπης, μωρέ;
— Άνέθηκε πάνου...

— Καλώς όρισες στ' άρχοντικό μας, καπετάν Νικόλα! Τού κυριέψαμε σήμερα, τέλειωσε! φώναξε πού πάνου ο Άράπης.

— Μπρέ μπας και βάλατε χέρι στα χρυσάφια;
— Σ' τά πήραν άλλοι! ποιός σουπε ναφίνης τού Φανάρι μοναχός;

— Καί τά παιδιά πού δώ μένουνε στο Λουτράκι; για σιργάνι, βέβαια... Δι μου μύριζει χωματίλες ή θωριά τους!

— Γώ, εΐπ' ο Κώστας, πάσχω από άρρωστοφαγιά! ο Θόδωρος είναι ζωχαδικός, κι ο Γιάννης μας κει πάνου, τώμορφο κει ο παλλικαρι, πού ξετρελλαίνει τά κορίτσια, έχι... δέω πού λόγου σας... ύστερισμός!

— Χα χέ χέ! Μωρέ παρία πού μούρθε σήμερα! Γώ, τού λοιπό, θα σας γιατρέψω τώρα... Έχω πιάσει δώ κάτι μπαμπούνια με μουστάκι, πούνα

για βασιλικό τραπέζι. Έχουμε και στραΐδια, πού να τά μυρίση γιαστρωμένη τού ρίχνει. Έχω και μυτζήθρα. Θα φέρατε, βέβαια, και κρασί. Όταν τά στρώσουμε, μωρέ, κάτω, πού θα πάη γόνα! Όταν τού κάψουμε!

— Άίντε νετί! — φώναξ' ο Άράπης — θα φάη ο κούνουπας σίδερο κ' ή μύγ' άτσάλι! Έχουμε μια νταμουτζανούλα κοκκινέλι Περαχωρίτικο, πού σπιθοβολάει...

— Πάμ' άπάνου, τού λοιπό, παιδιά, πάμ' άπάνου! Καλώς όρισατε στο φτωχικό μου...

— Για σου, καπτάνιε! Βλέπω θα γενούμε καλοί φίλοι...

— Εί είμαστε και μείς μια φορά κάτι, με φαίνεται ματιαστήκαμε. Δόξα νάχη ο Θεός!.. Προσέχετε τά σκαλάκια... γλυστράνε...

Άνεβήκανε στήν ταράτσα. Ο βράχος είναι ψηός, δώδεκα, δεκαπέντε μέτρα, σε σπιτι τριπάτο. Τά σκαλάκια, πού τούς φανήκαν άσωστα, βγαίνουνε πάνου σε μια στενή ταράτσα, καμωμένη γύρο στο Φανάρι, σαν μπαλκόνι. Ένα χαμηλό τοιγάκι σαν πεζούλα περιζώνει τήν ταράτσα, δέγυρα, δέω πού τού άνοιγμα τής σκάλας, κ' έτσι μπορεί κανένας και με τού δυνατότερο άγέρα να σταθή κει πάνου,

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8.— Για τις Έπαρχίες Δρ. 7
Για το Εξωτερικό Δρ. 10.

Για τις έπαρχίες δεχόμεστε και τριμηνες (2 Δρ. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ε δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάσκια (Σύνταγμα, Ομόνοια Έθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιδρόμου (Ακαδημία), Βουλιά, Σταθμός ύπαιθριου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στην Βουλιά).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των Εφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στενοχώρια για τη Βουλή μας—Ειρηνική επανάσταση—Οι φόβοι ενός Τουρκομερίτη.

ΠΑΡΑΠΟΛΥ στενοχωριούνται μερικοί συνταγματικοί πατριώτες που δεν άρχισαν ακόμα τις δουλιές της η Βουλής μας και την πατριωτική αυτή στενοχώρια τους βροδήσανε δυο τρεις Αθηναϊκές εφημερίδες να την τελελήσουν και να άρχισήσουν κι αυτές τις φωνές και τα κλάματα και να συζητούσανε: Γιατί ακόμα δεν άρχισαν η Βουλή μας τις εργασίες της;

Τρομερό αυτό, τρομερότατο, μη την αλήθεια! Τόσες μέρες τώρα ποδοι άνοιξε η Βουλή, με άγιασμούς και με Βυζαντινές καντάδες, κι όμως να μην άρχισαν ακόμα τις εργασίες της, και να μένουν τόσος άεργος άναβούρτζιτος! Και κλαίνε και δερνούνται οι πατριώτες. Υπάρχουν όμως και μερικοί προδότες που ξεροντας τα χάλια της Βουλής και τα άεροκαβουρνιστικά φροσιμάτα της, έτοιμάζονται να ρωτήσουν με θαύριο, που άρχισήσαν τις εργασίες της: Μά δίν μπορούσε να μένει για πάντα κλεισμένη μια τέτοια Βουλή;

Γιατί επιτέλους, για να μην τα ξερομοσοούμε τα λόγια, η πολιτική μας καταστάσι έφτασε πιά σε τέτοιο σημείο που η πρέπει νάλλάξει συνθέμελα η Βουλή η να μένει για πάντα κλεισμένη.

Παραχόρτασε πιά το Έθνος αυτή την κοινοβουλευτική κωμωδία που παίζεται τόσα χρόνια τώρα στη ράχη του.

*

ΡΟΔΟΧΑΡΑΖΕΙ από διάφορες μεριές η ειρηνική επανάσταση και τη γλυκοχαμερέταμα. Το σχολειό του Δελμούζου

τόσο ψηλά, χωρίς φόβο να πεταχτή στη θάλασσα. Το Φανάρι, καλοχτισμένο, βασιλικό σπίτι, όλο άγκωνάρι και μάρμαρο, έχει μια μεγάλη κάμαρα κάτω σε μακρονάρι, με πολλά γύρο πακαθύρια, και μια μικρούλα πάνω, που κοιμάται ο φύλακας στο πλάγι της άρχίζει μια σκάλα γυριστή, σε βίδα, κι ανεβαίνει κανείς στον πύργο του Φαναριού, που βρίσκονται του φωτισμού οι μηχανές, η λάμπα, τα γυαλιά και το ρολόι. Από κει πάνω βασλεύει κανείς ο όλο τον κόρφο, απ' το κανάλι ως πέρα πέρα, στου Γαλαξειδιού τα σύνορα. Η κάμαρα του φύλακα είν' ένα κρεββατάκι με στρίποδα, ένα τραπέζι, μια κασέλα, με τα ρούχά του, και κίνα δυο καρέκλες. Το μακρονάρι κάτω, παρατσωμένο, έχει τζάκι και χρησιμεύει για κουζίνα, κι άποθήκη και καμμιά φορά, σαν τυχαίνει κανένας παραβοττακιμένος, για ξενώνας. Δεν είνε τότες πολλά πράματα μέσα Πάνω πώ το τζάκι ενκ ράφι με τεντζε ρέδια και σκουτελικά. Δίπλα του είν' α ντουλάπι στον τοίχο, για τις προμήθιες τους. Χάμου, στη σειρά, πηναίτες, τενεκίδες και στάμνες του νερού. Δυο τρία σκαμνιά κ' ένας γιούκος στη γωνιά, πώ ψάθες διπλωμένες κι άντρομψίδες, άποσώσανε όλο το λούσο της κάμαρας. Στους τοίχους έδλεπε; κρεμασμένα

στο Βόλο είνε ένα φωτεινό σημάδι της επανάστασης κι άλλο σημάδι είνε η άπόφαση των παπουτσίδων της Αθήνας (και να μάς συχωρέσουν οι καλοί τεχνίτες που δεν τους γράφουμε εμποδηματοποιούς) να μην ξανακάνει κανείς παπούτσια στον κ. Υποπρούργχο που φέρθηκε τόσο άληπασιλτα και τράκισε στο ξύλο έναν παπουτσή γιατί δεν τοδίνε τα παπούτσια χάρισμα. Κι άλλα σημάδια από άλλες μεριές, λιγοστά για την ώρα, έρχονται να μάς διαλαλήσουν πως ο Ρωμιός άρχίνησε να συλλογίζεται πως είνε καιρός πιά να διώξει το ραγιαδισμό από την ψυχή του.

Μά μ' ένα δυο άτομα και με μια δυο συντεχνίες δουλιά δε γίνεται και το ροδοχάραμα θα μένει πάντα ροδοχάραμα. Για να γίνει πράμα το όνειρο, πρέπει νάν τη νιώσουμε όλοι μας την ανάγκη μιας τέτοιας επανάστασης— και γι' νάν πώ νιώσουμε αυτό πρέπει νάν τάκοουμε νύχτα μέρα, πρέπει η ιδέα αυτή να μάς γίνει της ψυχής μας το ψωμί.

Πούνα οι ακούραστοι Ιεραπόστολοι της άγιας κ' εθνοσωστικής αυτής ιδέας;

*

ΚΑΠΙΟΣ Τουρκομερίτης φίλος μάς γράφει τ ακόλουθα: «Τίμιο Δαφας. Φοβάμαι τους Τούρκους και... Σύνταγμα φέροντας. Αυτό το φόβο δεν τον νιώσανε εδω οι δικοί μας από την άρχή και τώρα με τι; έκλογές άρχίζουνε να τονε μισονώθουν. Οι νιάτοιρκοι δε δουλέψανε χρόνια και χρόνια τώρα για να δυναμώσουν τους Έλληνες και τις άλλες ξένες φυλές της Τουρκίας δουλέψανε για να δυναμώσουν πρώτα πρώτα την Τουρκία. Και δυναμώμα της Τουρκίας; θα πει άδυνατίσμα και σβήσιμο σιγά σιγά κάθε άλλης ξένης εθνικότητας που ζει μέσα σ' αυτήνε. Γι' αυτό καλά θα κάνουν οι δικοί μας εδω άντι να ξεμυρλαθουνται με τις Συνταγματικές έλευθερίες, να θυμούνται τη συμβουλή του γέρο Βιργιλίου και να κλειδώνουν καλά το στόμα τους και τα σπίτια τους. Δεν είνε δύσκολο, μαθές, να ξεπεταχτούν καμιάν ώρα οι Τούρκοι απ' αυτόνε το δούρειο ίππο, που λέγεται Σύνταγμα, και να γεννοβολήσουν καμμιά καινούρια νυχτιά Άγιου Βαρθολομαίου.»

Αυτά τα λόγια του Τουρκομερίτη φίλου μας μπορούνε νάν τα νιώσουν καλύτερα όσοι δικοί μας ζούνε στην Τουρκία, γι' αυτό και μάς τα δημοσιεύουμε έλωσδιόλου άσχελάστα.

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

- 1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ
- 2—Ο ΑΣΩΤΟΣ
- 3—ΟΙ ΑΔΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλιούνται στο γραφείο του Νομδ 4 δραχμές τα τρία. Μοναχά οι «Αλυσίδες», τρεις δραχμές. Στις έπαρχίες και στο εξωτερικό στέλνονται δίχως παραπανιστό έξοδο για τα ταχυδρομικά.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ*)

Είνε λυπηρή αλήθεια, άγαπητοί Χριστιανοί, ότι πολύ λίγη σημασία δίνουμε σήμερα οι περισσότεροι από τους Χριστιανούς και τα μεγαλύτερα Χριστιανικά έθνη στο πνευμα αυτό του Εύαγγελίου. Τα έθνη έχουν όλωσ διόλου άποκλειστικές ιδέες: είνε τότε περισσότερο και τότε λιγώτερο προσηλωμένα στην πατρίδα και το έθνος και άδιαφορούν σε βαθμό μεγάλο για την ιδέα της ανθρωπότητας. Τα έθνη έχουνε μεταξύ τους φοβερό ανταγωνισμό. Το καθένα ζητεί και θέλει να προδέρη με την καταστροφή των άλλων. Έκφραζουν όλα με την μεγαλύτερη εύκολία πόθους για την ειρήνη. Φιλοτιμούνται όλα να φαίνονται ότι δε θέλουνε διόλου φιλονεικίες και πολέμους. Άλλά το καθένα ζοδεύει άλλυπητα για πολεμικές έτοιμασίες και είνε σκυμμένο από το βέρος που φέρνουνε οι έξοπλισμοί. Και μ' αυτό τον τρόπο όσα λέγονται για ειρήνη είνε ειρωνεία άπλη και τίποτα περισσότερο. Μόνο ένα έθνος έδειξε, καθώς μαρτυρεί η Ιστορία, και δείχνει άδιακοπα, ότι ένωιασε πως συμβιβάζεται λαμπρά τα να άγαπή κανένας την πατρίδα του και το έθνος του με το να άγαπή και τ' άλλα έθνη και όλη δηλ. την ανθρωπότητα. Κι όμως ποιά σ' όλη τη σταδιοδρομία του δεν έδειξε ότι ήθελε να μεγαλώση με την καταστροφή άλλων και τότε ακόμα που είχε μεγάλη άκμή. Σε όλες τις εποχές είχε αξιώσεις που είχανε το δικαιο μαζί τους. Τέτοιες ακριβώς αξιώσεις έχει και σήμερα ακόμα. Είνε εγωϊστικό κάπως, αλλά πρέπει να το πούμε, για να μη άδικήσουμε την αλήθεια, ότι το έθνος αυτό είνε το Έλληνικό. Από τα χρόνια που ο Χριστιανισμός ο Έλληνισμός ενώθηκαν κι άδερφώθηκαν με άρμυρία θαυμασία, το δικό μας έθνος ακολουθούσε με μεγάλη άκριβεια αυτό το δρόμο.

Ό,τι έκανε το έθνος δλόκληρο σε βαθμό μεγάλο, το ίδιο πράμα έκανε και κάνει και το άτομο σε βαθμό μικρό. Ο Έλληνας άγαπάει με μεγάλη τρυφερότητα την πατρίδα του και είνε άφοσιωμένος πάντοτε στο έθνος του. Όσο κι αν άπομακρυνθή από την πατρίδα του, και με κανένα τρόπο δεν τη λημονάει. Είνε μάλιστα παρατηρημένο πως η προς την πατρίδα άγάπη του είνε τότε περισσότερο ζωηρή και θέλει να εκδηλώνη το αίτημά του αυτό σε κάθε περίπτωση κατάλληλη και με κάθε θυσία. Ξέρει πολύ καλά, ότι όλα τα άγαθά του κόσμου τούτου, καθώς ο πλούτος, η υγεία, η ζωή, είνε δώρα του Θεού, αλλά δώρα, που άμα παρουσιάζονται μεγαλύτερες ανάγκες να μη διστάζη κανένας να τα θυσιάζη. Γι' αυτό το λόγο πρώτα

*) Η άρχή του στο περκαμένο φύλλο.

κάθονται τα παιδιά στο σπίτι μας... Σάν ήρθανε είπα ν' έρθω και γώ να σε ίδω...

— Αυτό το σπίτι θα σ' φάη σένα το κεφάλι!

— Άει τώρα, Στρατή, είν' ο καπετάνιος, ψήσ' τα ψάρια, όπως σουπα, με τα λείπια, κόν' και μια σάλτσα με λεμόνι. Σε θέλω. Άει! τί μουρμουρίζεις, μωρέ, άγριόγατε!

Ο γέρο Στρατής δεν είχε, φαίνεται, τη γαλαντομιά τ' άφεντικού του. Άγριοκοίταζε τους ξένους και μπήκε μέσα μουρμουρίζοντας, σε να τους εστελένε στον πιο μεγάλο! Ο Γιάννης, ως να ψηθουν τα ψάρια, έκανε μια πετονιά και την έριξε από πάνω στη θάλασσα, λογαριάζοντας να πιέση... τούλάχιστο σκυλόφαρο! Η Μαριώ κάθησε δίπλα του στην πεζούλα και θυρούσε τις βάρκες με χαμογέλιο, σαν κάτι άπειρο νάβαζε στο νου της...

— Τι γελάς, μωρή Μαριώ, τί θυμήθηκες;— τη ρωτήσανε,

— Κάτ' θυμήθηκα, ποδ' πεχ δώ... πάνε τώρα δυο χρόνια.

— Πανάθεμά σε, τρελλοκόριτσο, που το θυμήθηκες!— είν' ο καπετάνιος χαμογελασμένος.

— Τείτανε, Μαριώ, τείτανε; πές μας ν' άχης καλό!

σκοινιά, παλαμάρια, κουλούρες ναυτικές, δίχτυα, πράματα τω θαλασσινώνε. Κάτσανε όλοι δξω στην ταράτσα, στον ίσκιό του σπιτιού, καμαρώνοντας τη θάλασσα. Άπ' το μέρος αυτό ένα μονοπάτι λοξό λοξό έφανε κάτω στα λιμανάκι, κ' εΐτανε πολύ πιό εύκολο να κατεβή κανείς πώ κει πάρα πώ το σκαλάκι...

— Τα παιδιά πώ δώ, που λές, καπταν Νικόλα, ξετρελλαθήκανε; με το Φανάρι του; κάθε βράδυ τους έκλεινε τα μάτια, του; Έκαν' έργολαβία και τα ξεμυάλισε. Σάν άκούσανε κιόλας πως είν' άσχερο το μέρος, πως είν' όλο βουνά και λαγκάδια, εΐ και ποτός τους έπιανε, μωρέ μάτια μου! Νά πάμε κει πέρα και να πάμε κει πέρα, μού φάγανε ταύτικα! Τα πήρα και γώ και να μάς σήμερα, σου κάτσαμε στο σβέσκο για καλά!

— Τι λές, άδερφέ! Γώ κώνω τα μάτια μου γαρίδα γι' άνθρωπο! Σήμερις έχω πανηγύρι!.. Μωρέ Στρατή! σήκωσε τη σημαία γλήγωρα, πανάθεμά σε!..

Όλα 'να καλά κι αξία -- μουρμούρισ' ο Στρατής -- άμ τουτό για δε μ' χωρεί στο μυαλό μ' τ' θέλ' τοίτ' η ζουρλή Μαριώ με τα παλλικάρια... Κατά ντίπ παλάβωσ' ο πατέρας της!

— Γώ είμαι σπιτονοικοκυρά τους, μπάριμπα,

«γιατὸν Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγία» κ' ἔπειτα γιὰ τῆς πατρίδας τὴν ἑλευθερίαν καὶ τὴς ἄλλης ἀνάγκης μετὰ μεγάλη εὐκολία καὶ πολλή προθυμία θυσιάζει καὶ πλοῦτο καὶ ὑγεία καὶ ζωὴ. Σ' αὐτὴς τὴς ἰδέες, σ' αὐτὴς τὴς ἀρχῆς, ποὺ ἔχει κάθε Ἕλληνας ἀληθινὸς πατριώτης χρωστοῦμε ὅλα ὅσα ἔχουμε σήμερα, τὰ τόσα καὶ τόσα φιλανθρωπικὰ καταστήματα, τὰ πολλὰ καὶ καλὰ σχολεῖα, ποὺ ἔγιναν καὶ γίνονται καὶ ποὺ μορφώνεται ἡ νεότης, τὸ μέλλον δηλαδὴ τῆς πατρίδας τῆς γλυκειᾶς. Κ' εἶναι ἀκόμα πολὺ παρηγορητικὸ τὸ φαινόμενο, ἀγαπητοὶ ἀδερφοί, ὅτι ὁ Ἕλληνας κὶ ὅταν ἑτοιμάζεται νὰ φύγῃ ἀπ' τὸν κόσμο αὐτὸν δὲ λησμοναίει τὴν πατρίδα του. Καὶ γιὰ τὴν πρόοδο καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξή της ὄχι μόνον στὴ στενὴ ἔννοια, ἀλλὰ καὶ στὴν πλατύτερη, δίνει καὶ προσφέρει μετὰ μεγάλη εὐχαρίστηση, μετὰ πόθο συγκινητικὸ ὅλες τὴς οἰκονομίας του. Ἄλλα πάλι πολύτιμα καὶ ἐξευγενισμένα τῆς πατρίδας πικιδιά, ποὺ τίμησαν καὶ τιμοῦν στὴν ξένη γῆ τὸ Ἕλληνικὸ ὄνομα, δὲ δυσκολεύονται νὰ θυσιάσουν τὴν ἡσυχία τους νὰ βαλθοῦν σὲ κόπους μεγάλους, νὰ κάμουν ταξιδία μακρυνὰ καὶ κοπιαστικά γιὰ νὰ ξεπληρώσουν μετὰ πολλὴ περισκεψὴ καὶ μεγάλη σύνεση καὶ ἀκριβεία τὴν τελευταία καὶ ἐπομένως ἱερὴ θέληση κείνων, ποὺ δὲν προφτάνουν μόνον τοὺς νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχεδιά τους.

Διὸ λόγῳ ἀκόμα ἐπιτρέψατέ μου γιὰ νὰ εἶπω προθέσω, ὅτι ὁ Ἕλληνας καὶ τὴ ζωὴ του δὲν διεσπάζει νὰ θυσιάσῃ, σὺν βλέπῃ ὅτι ἕνα μεγάλο καλὸ θὰ δοῦν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴ θυσία σου, σὺν βλέπῃ ὅτι ἡ πατρίδα του ὑποφέρει εἴτε μ' ἕνα εἴτε μ' ἄλλο τρόπο. Ἔχουμε γιὰ ὅλα αὐτὰ παραδείγματα πολλὰ πολλὰ ἐμεῖς οἱ νεώτεροι, Χριστιανοὶ ἀδελφοί, καὶ θὰ παραλείψουμε ὅλα τὰ ἄλλα γιὰ ν' ἀναφέρουμε μόνον ἕνα, ποὺ εἶναι πολὺ πλησιέστερο πρὸς ἡμᾶς. Ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖο διέθεσε τὴ μεγάλη του περιουσία ὁ Μιχαὴλ Ἀναγνωστόπουλος, τοῦ ὁποῦ ἡ μνήμη θὰ εἶναι ἀθάνατη καὶ τὸ μνημόσυνο αἰώνιο, μπορεῖ νὰ χρησιμεύῃ ὡς λαμπρὸς τύπος καὶ παράδειγμα ἅριστο καὶ γιὰ ὅλους ἡμᾶς. Ἴσως ἴσως θὰ ποῦν πολλοὶ «Ὅλοι μας Ἀναγνωστόπουλοι δὲν μποροῦμε νὰ εἴμαστε». Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀπ' ὅλους ἡμᾶς δὲ θὰ κατορθώσῃ κανεὶς νὰ φτάσῃ κεῖ ποὺ στέκεται καὶ θὰ στέκεται ὁ ἀειμνήστος Μ. Ἀναγνωστόπουλος. Παραδίδουμε ὅλα αὐτὰ ἄλλα πρὸς θέτω, ὅτι καὶ μεῖς μποροῦμε νὰ δείξουμε τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος χρεωστούμενη ἀγάπη καὶ χωρὶς νὰ εἴμαστε Ἀναγνωστόπουλοι. Εἶναι πολὺ βέβαιον, ὅτι μποροῦμε νὰ φανοῦμε ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι στὴν πατρίδα μας ὄχι ὅμως μόνον σὲ στενὴ καὶ περὶ ὁρισμένη ἔννοια, ἀλλὰ καὶ σὲ πλατύτερη καὶ περὶ ὅσον ἐκτεταμένη. Εἶναι σήμερα πολὺ καλὰ ἀποδεικνύμενον, ὅτι αἱ ἀποκλειστικὴς ἰδέες δὲ φέρνουν καλὰ ἀποτελέσματα καὶ προπάντων σὲ μᾶς. Πατρίδα μας δὲν εἶναι μόνον ἕνα χωριό. Ἀφοῦ ὅλοι μας

τὸ ξέρουμε αὐτό, δὲν εἶναι διόλου δίκαιον ἄλλοι νὰ χορταίνονται μετὰ τὸ παραπάνου καὶ ἄλλοι νὰ μὴ ἔχουν οὔτε τὸ καθημερινόν. Νά, λοιπὸν εὐκαιρία νὰ δείξουμε ὅτι δὲν ἔχουμε περὶ ὁρισμένη ἔννοια καὶ ἰδέα τῆς πατρίδας.

Σὲ μεγάλη ἀνάγκη εἰς μὴ δυσκολεύεσθε διόλου καὶ γι' αὐτὴ τὴ ζωὴ μας. Καὶ γιὰ τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἔχουμε πολλὰ καὶ καλὰ παραδείγματα. Ἀφίνομε τ' ἀρχαιότερα εἰς πάρομε τὰ νεώτερα. Κάθε μῆρα βλέπουμε αὐταπάρνηση ἀξιοθαύμαστη. Στρατιώτες τῆς Ἐκκλησίας πρῶτα πρῶτα ν' ἀγωνίζονται τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν καὶ εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ μνησθῶναι τὸ παράδειγμα ἀγαπημένου ἀδερφοῦ. ποὺ ἔπεσε μετὰ γενναϊότητα κὶ ἀπὸ τὸ αἷμα του φύτρωσαν καινοῦργια λουλούδια γιὰ τὸ ἀμάραντο στεφάνι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειτα γνήσια παιδιὰ τῶν δοξασιμένων προγόνων μας ἀφίνομεν καλὰ τὰ ἀφίνομεν πλοῦτη, ἀφίνομεν ἀγαπημένη οἰκογένεια καὶ θυσιάζονται γιὰ ἀδερφοῦς, ποὺ ὑποφέρουμε. Γιατὶ ξέρουν ὅλοι πολὺ καλὰ ὅτι μόνον μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπο εἶνε δυνατὸ νὰ ξεπληρώσῃ τὸ ἔθνος μας τὴ μεγάλη ἀποστολὴ ποὺ ἔχει στὸν κόσμο αὐτό. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σήμερα ὑποφέρουμε φοβερά, ἀλλ' εἰς μὴ λησμονοῦμε ὅτι εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ καταπολεμηθῆται ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ παραγωνίζεσθαι τὸ δίκαιον στὸν κόσμο τοῦτο. Ἐπίσης πρέπει νὰ μὴ μᾶς διαφεύγει, ὅτι εἴμαστε προωρισμένοι νὰ ζήσουμε καὶ θὰ ζήσουμε ἐξάπαντος μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Μεγάλου Θεοῦ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σ' ἕνα ἀπ' τὰ θεάτρα τοῦ Βερολίνου παρασταθῆκαν τώρα τελευταῖα ἔργα τοῦ Σαίξπηρου, ὁ «Ἐμπορος τῆς Βενετίας», τὸ «Ὀνειρο μιᾶς καλοκαιριᾶτικῆς νυχτιάς», τὸ «Ὅπως εἶς ἀρέσει», ὁ Βασιλεὺς ὁ Λήρ. Ἔργα τοῦ Σαίξπηρου δὲν παρασταθῆκαν βέβαια ἐκεῖ γιὰ πρώτη φορὰ, μὰ φαίνεται πὸς ποτὲ ἄλλοτε ὁ Σαίξπηρος δὲν παρουσιάστηκε τόσο εὐσυνειδήτητα καὶ τόσο βυθυστήματα ὅσο τὴ φορὰ τούτη στὸ Βερολινεζικὸ θέατρο. Συχνὰ πυκνὰ στὰ Βῦρωπαϊκὰ θεάτρα, ἀκόμα καὶ στὴν Ἀγγλίαν τὴν ἰδίαν, καὶ στῆς Λόντρας τὰ θεάτρα, τότε μεταχειρίζονται τὸν ἀθάνατον ποιητὴν—μετὰ τὴν μέθοδον τάχα τῆς λεγόμενης διασκευῆς—πρόχειρα, στενοκέφαλα, ἄνοστα, καὶ μετὰ μεγάλη ἀσέβεια πρὸς ἕνα τόσο ποιητὴν, ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι πάντοτε σχεδὸν σὺν ἱερὸς καὶ σὺν ἀπαραβίαστος, ἢ νὰ μὴν εἶναι. Ὁ Σαίξπηρος

ὡς εἶδος παντομίμα γιὰ τὴ διασκέδαση τῶν πολλῶν, ὁ Σαίξπηρος κολοβωμένος, συγυρισμένος, κομματιασμένος, φοτωμένος μετὰ χίλια διὰ στολίδια καὶ μυρουδικὰ βιομηχανικὰ, ποὺ δὲν ἔχουν καὶ πολλὴ συγγένεια, μετὰ τὴν ἀπλή, τραχειά, περίσσια, ἀστόλιστη, ἀφρόντιστη, καὶ γιγάντισσα πάντα τέχνη του.— Οἱ γερμανοὶ, ἄλλη μιὰ φορὰ τώρα, ἀφοῦ ἐδῶ καὶ διὰ αἰῶνες, δείξαν σωστὰ τί εἶναι τὸ σαιξπηρικὸ δράμα, δείχνουν καὶ τί πρέπει νὰ εἶναι τὸ σαιξπηρικὸ θέατρο.

Οἱ γερμανοὶ ὑποκριτὲς παίζουσι ἔργα τοῦ Σαίξπηρου ἐπιστημονικὰ, νὰ ποῦμε, μεθοδικὰ, στοχαστικὰ ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο. Μόνον κάποια εὐγένεια τοὺς λείπει, παρατηροῦσι τώρα τελευταῖα κάποιοι κριτικὸς. Μὰ τάχα μήπως κὶ ὁ Σαίξπηρος παίρνει πολὺ ἀπὸ τὴν εὐγένεια ποὺ θέλουσι; Ζήτημα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὸς οἱ τεχνίτες τοῦ θεάτρου στὴ Γερμανίαν μεταχειρίζονται τὸ Σαίξπηρον μετὰ τὴν ἰσοσκευτικὴν εὐλάβειαν ποὺ μεταχειρίζονται καὶ τὸ Βάγνερ. Ἀπὸ τὴν μιάν ἄκρην ὡς τὴν ἄλλη δὲν κόβουν τίποτε. Πέντε ὥρες πῆρε ἡ παράστασις τοῦ Λήρ. Ὁ σκηνοδότης στολισμὸς ἀπλοποιημένος, σὲ τὸν ὅσον ὅστε τὰ συχνὰ ἀλλάγματα τῆς σκηνῆς νὰ γίνονται εὐκόλα. Προτεστάντικη γύμνασις. Οἱ λεπτομέρειες, παράμερα δὲ μᾶς γνοιάζει γιὰ τὰ φιλολογήματα. Ἐρχόμεσθε νὰ αἰστανθοῦμε καὶ νὰ τόνε χαροῦμε τὸν ποιητὴν μέσα στὰ πλάσματα ποὺ τοὺς φύσῃ τὴν αἰώνια ζωὴ. Γύρω ἀπὸ τὰ πλάσματα τούτα, τί χρειάζονται ὅλα τὰ μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, καὶ μετὰ τὴ βοήθειαν τῶν ἐφαρμοσμένων ἐπιστημῶν, ζετυλίματα καὶ μικρολογήματα, ὅλες οἱ πολυτέλειες ποὺ κάνουνε νὰ θαμπώνεται τὸ μάτι, καὶ νὰ παραγωνίζεσθαι ἡ θεῖα ποιησις; Ἔτσι ἔπρεπε νὰ παρασταίνωνται στὸ θέατρο καὶ καθενὸς ἀληθινὸς ποιητὴν τὰ ἔργα. Ἀπλὰ καὶ λειτουργικὰ. Τὸ παραπάνου, βλάπτει.

Ἄλλὰ ὅσο ἱκανοποιήθηκε ὁ Σαίξπηρος μετὰ τοιοῦτο εἶδος ἐκτέλεσις, τόσο ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μερὰ ἀδικήθηκε στὸ Βερολίνο τώρα τελευταῖα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ἕνας ἄλλος συγγραφεὺς, εἶδος Σαίξπηρος κὶ αὐτὸς τῆς μυθιτορικῆς φαντασίας, ὁ Βαλζάκ. Παραστήσαν ἕνα ἔργο του: τὸ Μερκαντέ. Μετὰ τὴν ἱστορικὴν ἀκριβείαν. Φορέματα, σκηνῆς, θαυμαστά. Μὰ ὁ νοῦς τοῦ Βαλζάκ; Χοντρά καὶ πρόστυχα νοθευμένος. Ἀπὸ ἔργο μεστὸν λαχταριστὴ

— Ἄμ δὲν εἶναι τίποτα κακὸ νὰν τὸ κρύψου!
— Πῆς το λοιπόν!
— Νά! εἴμουνα μικρὴ τότες, δέκα πέντε χρονῶν, πρῶτ' βολὰ πούρθαμ' ἀπ' τὸ χωριὸν στὸ Λουτρακί. Μονάχα τὸ μαγαζὶ μας εἶχαμε χτισμένον καὶ μιὰ κάμαρα ποὺ καθόμασθε. Τὴς κάμαρας ποὺ κραταίει τώρα ὁ κύριος Γιάνκος μετὰ τὴν μαννούλα τ' δὲν τὴς εἶχαμ' ἀκόμα. Βοηθοῦσα τότες πῶς πολὺ στὸ μαγαζὶ, τράπεζον τὸν καφέ, τὸ λουκούμι... γλέπεις μικρὴ, παιδί ἀκόμα, καὶ δὲν ντρεπόμασε. Μιὰ μῆρα μᾶς ἤρτε κάποιος ἀφέντης, σαραντάρης, ψηλὸς κὶ ἀδύνατος, σὰ σούβλα καὶ κίτρινος κίτρινος, σὰ χτικιάρης ποῖος ξέρ' τὸ ντέρτι του! Κάθησε κεῖ σ' ἕνα τραπέζακι καὶ διάταζε λουκούμι. Τοῦ τὸ πᾶν γῶ. Γυρίζει καὶ μ' λέει γελώντας—βρὲ κοριτσάκι, τοῦ καφετζῆ εἶσαι; — Νά! τ' λέω γῶ. — Ἄμ τί τὸ θέλ' τὸ λουκούμι ὁ πατέρας σ'; σ' εἶσαι μοναχὸ σ' ἕνα λουκούμι!
— Καλὰ σοῦ τάπε, μωρὴ Μαριώ! ψέματα εἶναι;
— Γιατὴ πῆς καὶ, στὸ θεὸ σου, σὲ χάδεψε;
— Θέτε νὰ εἶς τὸ πᾶν τὸ παραμῦθι μ', καὶ ἢ ὄχι;
— Νὰ μᾶς τὸ πῆς, βέβαια!

— Λέγε σὺ καὶ μὴν ἀκούς τὰ χόρατά μας...
— Τὸ λοιπὸν κάθε μῆρα τὸν εἶχαμε τὸν κίτρινον κὶ ἄλλο κατὶ μούλεγε καὶ γελούσε... γελούσα καὶ γῶ, τόπερνα στὸ παιχνίδι. Μιὰ Κεριακὴ μπῆκα στὴ βάρκα τοῦ Φαναρίου κ' ἤρτα δῶ νὰ φέρω ρούχα τοῦ μπάρμπα μ' καὶ κατὶ ἄλλες παραγγελίες του. Ἦρτα μετὰ βράδυ, κοιμήθηκα δῶ καὶ πουρὸν πουρὸν κατέθηκα κατ' στὸ γυαλὸν νὰ βρῶ γαρίδες καὶ καβούρια. Κεῖ ποὺ τριγύριζα στὸ μονοπάτι ψάχνοντας μετὰ στὰ βραχάκια, νὰ σοῦ κ' ἔρχεται πὸ πέρα μιὰ βάρκα μ' ἕναν κύριον καὶ διὰ κυρίες, μιὰ γριά καὶ τὴν ἄλλη νιά κὶ ὁμορφὴ. Κοιτάζω τί νὰ ἰδῶ—τὸν ἀρρωστίαρην ποὺ μετὰ πείραζε! Βγήκαν' ὅζω κὶ αὐτὸς ἔκανε τὸ σπουδαῖον! — Ἐδῶ εἶσαι καὶ σὺ, μ' λέει, καλὸ κοριτσάκι; — Ἐδῶ εἶμαι, τ' λέω, τὸ Φανάρι δικὸν μᾶς εἶναι, ἔχου μπάρμπα μ' τὸ φύλακα! Αὐτὸς δὲ μ' ἀποκόρησε μόν' πῆγε πᾶνον μετὰ τὴς κυρίας οἱ βαρκαρῆδες τραβηχτήκανε στὸ πῶς μέρος, στὸ λιμανάκι...
— Ὑστερα;
— Πῶς ξανάρχισα νὰ γυρεύω καβούρια. Βρῆκα σ' ἕνα μέρος πολλὰ κ' εἴμουνα σκυμμέν' ὄντας νοιώθω κάποιος νὰ σκούβ' πᾶνον μ'... γυρνῶ... Παλίτσα μου! Ἐπάρῶ πῶς τότε γλιέπ' ἀκόμα... εἶ-

ταν ὁ κυτρινιάρης καὶ μετὰ κοίταζε μετὰ κατὶ μάτια τόσα νὰ! γουρλωμένα καὶ κατακόκκινα, κὶ ὅπως μ' ἔπιασ' ἀπ' τὸν ὤμον ἔτριμ' τὸ ξεράδι τ' καὶ γύρευε νὰ μοῦ φουχτώσ' τὰ στήθια κ' ἔσκυβε νὰ μ' πάρ' φιλή! Ἄσα! μπήχου γῶ μιὰ φωνή, μιὰ τ' δίνου στὸ γόνα ξαφνικὰ, πᾶρ' τον μπρούμυτα στὴ θάλασσα!
— Δηλαδῆς, εἶπ' ὁ καπετάνιος, κόντεψε...
— Αὐτὸς δὲ σκάμπαζε γιὰ κολύμπι καθόλου. Τάραζε μετὰ στὸ νερό, σὺν τὴν κότα μετὰ στὸ πηγάδι, κ' ἔμπηγε κατὶ βραχνεῖς, μισοπνυμένες, φωνές, ποῦτανε τρομάρα μπήχου καὶ γῶ τότε στριγγλιές: τρέξτε, πνίγητε! μπάρμπα! πνίγητε! Καπτάν Νικόλα, πρῶτασε!... Πάινω γύρα, πᾶν στοὺς βαρκαρῆδες, στριγγλιζῶ καὶ κεῖ βοήθεια καὶ πέφτ' κάτου ξερή! Μ' γύρισ' ὁ κόσμος, μ' κοπήσαν τὰ γόνατα, καὶ γκρεμίστηκα λιγοθυμισμέν'... Σὺν ἤρτα στὸν ἑαυτὸν μου, εἴμανε ξαπλωμένη πᾶνον στὸ κοσβιάτ' τοῦ καπετάνιου καὶ μούδινα νὰ μωρῶ μωρουδιὰ κείν' ἢ νὰ κυρῆ ἢ ὁμορφὴ. Εἶταν' ἡ γυναῖκα τοῦ κίτριναρ', πανάθεμα τὸ γονιὸν του, καί!
— Γῶ, εἶπ' ὁ καπετάνιος, ἔκουα πὸ δῶ νὰ στριγγλιζῆ: μπάρμπα πνίγητε! κ' εἶπα πὸς πνίγηκε ὁ μπάρμπα τῆς. Πετιέμαι ὅζω καὶ τότε

ζωή, και με το αίμα της καρδιάς γραμμένο, ο Μερκαντέ του Βαλζάκ παρουσιάστηκε σε μια φάσα του κατώτατου ίδους, από τους άσυνείδητους, τη φορά τούτη, έρμηνευτής του. Τόσο έχει να κάμη το παίζιμο. Οι θεατές γέλασαν και διασκεδάσαν; Μα ο ίσκιος του μεγάλου συγγραφέα;

*

Στην Isis του Παρισιού, στο κομψό και καλλιτεχνικώτατο περιοδικό που το διευθύνει ο κριτικός και ποιητής κ. Agy René d' Yvermont, φιλολογικό όνομα που κρύβει τον Έλληνα κ. Παρθένη, δημοσιεύτηκε μια σύντομη και ούσιαστική κριτική για την «Πάπισσα Ιωάννα» του Έμμανουήλ Ροΐδη, από την άποψη της νέας της στη γαλλική γλώσσα μετάφρασης που φάνηκε στο Παρίσι τη χρονιά τούτη. Είναι κι άλλη γαλλική μετάφραση της «Πάπισσας Ιωάννας» βγαλμένη στα 1876. Από την πρώτη μετάφραση τούτη φάνηκε πως πήρανε με πολλή γενναιοδωρία, και πως ώφελήθηκαν με το παραπάνω, οι νεώτεροι μεταφραστές. Η κριτική της Ίσιδος είνε γραμμένη από τον κ. Jean Libert, νέο, καθώς φαίνεται, κριτικό και τεχνολόγο, που ένκ κάποιο του βιβλίο «L'impulsionisme et l'Esthétique», τυπωμένο στα 1906, το διαβάσαμε προσεχτικά και ήδονικά και το θαμάσαμε, μεστό καθώς είναι, από μια μεθοδική, πολυδιαβασμένη, εύγενική, και λεπτή αντίληψη και ανάλυση της Τέχνης. Ο κ. Libert με τρανό σεβασμό μιλεί για το έργο του Ροΐδη. Ο συγγραφέας του τό εινε κάποτε ονεανικό άμάρτημα». Ο γάλλος κριτικός τό θεωρεί έργο αβαφτισμένο στον ιδανισμό, δυνατό, και βαθύτατα ήθικο ποιητικό. Ποιός από μας ακόμα στοχάστηκε να γράψη μια συστηματική κριτική του έργου και του χαρακτήρα του Ροΐδη;

K**

Βλέπω κεί δά στον ήλιο να ψειρίζεται! — Μπρέ, του λiew, τί διάολο φωνάζει κείνο τό τρελλοκόριτσο; Πάνω στην όρα πεταχτήκανε πό μέσα κ' οι κυρίες, σαν τρελλές, τρομαγμένες — ο Άχιλλέας, μου φωνάζουνε, θα πνίγεται! Για τό θεό τρέξει!.. Χυμώ κάτου, κατρακυλώ, και βλέπω κείνη την ώρα να τότε βγαίνουν οι βαρκάρηδες, καταμαυρο, μισοπνιμμένο. Τό κορίτσι πιδό πέρα λιγοθυμισμένο. Τού πήγαμ' άπάνου, τούς τσίφαμε, τότε βάλαμε κεί με τό κεφάλι κάτου, να ξεράση τη θάλασσα, κ' είδαμε και πάθαμ' ως νάρθουνε στα σύγκαλά τους. Βλέπετε τον προφτάσαμε, δέν είχε μείνη πολύ ώρα στη θάλασσα. Πιδό πολύ άργησε τούτ' ή μαϊμού, π' ούτε ξειδ' ούτε καμμένο παννί την έπιανε έδωσε πιδό ο Θεός κ' είχε κείνη ή κυρά μαζί της ένα μπουκαλάκι μυρουδιά και τσίψε τσίψε τά μελίγγια της και μύρισε την κανάμε ν' ανοίξ' τά μάτια.

— Μπρέ την κακομοίρα τη Μαριώ τί έπαθει! Κι όλ' αυτά για να γυρεύη καθούρια...

— Κ' ύστερις μ' άρώτασε κείνη ή κοκώνα, πως τάχατες, έπεσε στη θάλασσα ή άντρας της. Πήγαινε άκρη άκρη, της είπα, και γλύστρησε. Που νάν της πω την αλήθεια!

— Γιατί, μωρή, δέν την είπες; φοβήθηκες;

— Άμ' κείν' ή γριά, πεθερά τ' για θάτανε, τούρριχνε κατι λοξές ματιές, τρομάρα! Νάν τούς έλεγα την αλήθεια, πές πως έλλ' μια βολά τον έρριχνα να πνιή!

— Ψήθηκαν τά ψάρια! Κοπιάστε! — Φώναζε πό μέσα ο γέρο Στρατής, π' όσο κόντος είχε, τόση μιά φωνάρα σούβγαζε!

— Κοπιάστε να φάμε, παιδιά μου, να με καλοκαρδίστετε! — είπ' ο καπετάνιος, πηγαίνοντας μέσα.

— Μωρή Μαριώ, τσίμασε και τά δικά μας φαγιά... άντε για σου!..

(άκολουθεί)

Γ Α Μ Ο Σ

1

Έτσι τελειώνει και το παραμύθι :
Ο Δράκοντας σκοτώθηκε κ' ή κόρη
Με τη λαχτάρα στα γυμνά τά στήθη
Προσμένει το παρήφανο τό άγώρι
Που θάρρη νικητής να προσκυνήση
Της σκλάβας του τό χείλη να φιλήση.

2

Καλέ μου νέε, με τη φωτιά στο μάτι
Και τη δροσιά στα χείλη, έρωάτε λεβέντη,
Τά νειάτα σου λυπήσου. Στο παλάτι
Μη μπής που σε προσμένουνε γι' άφέντη
Του δράκου ή σασυιά θα σε φιλήσει,
Κανείς για σένα πιά δέ θα μιλήσει!

ΒΑΣΗ-ΔΑΚΗΣ

Τ Α Σ Π Α Σ Σ Ε !

Τόν Κώτσο τον ταβερνάρη τότε ξέρετε. Αύτونه δά που τόχει κεί στο στενό, καθώς στρίβουμε δεξιά. Τόν είχαμε βραχνήση, που λέτε. «Πότε θα τ' ανοίξουμε τό νιό» και απότε θα τ' ανοίξουμε τό νιό». Στο ύστερο τ' αποφάσισε.

Είτανε μια Κυριακή βράδι, λίγες μέρες πριν από τ' Αϊ Δημητρίου. Είμουνα γώ, ο Κώττος ο ταβερνάρης, ο Γιαγκος — κείνο τό ψηλό παιδί τ' όμορφο με τό στριμένο μουστακάκι, που 'χει τό μπαρμπεριό —, κ' ο Γιωργάκης ο χασάπης — αυτός ο άστειος, ο χοντρός. — Όλοι παιδιά καλά για παρέα. Ένας κ' ένας. Η ίδια συντροφιά είχαμε πάη μιάν άλλη φορά στο πανηγύρι της Φανερωμένης και τό κάψαμε. Βρήκαμε κεί και κείνη την αφιλότιμη την Κατίνα και χαλάσαμε για χάρη της τόσα λεφτά... Άς τ' άφίκομ' όμως αυτά να κουρεύουνται...

Έκείνο τό βράδυ τό λοιπόν, που λέτε, έβαλε πρώτα-πρώτα ο Κώττος τούς μεζέδες. Είχε κάτι σκοτάκια και γλυκάδια τηγανιτά, κάτι κομμάτια ψάρι τηγανιτό και κάτι κολιούς άμυρούς πρώτης γραμμής. Όλο μεζέδες που τραβάνε κρασί.

Τό λοιπόν άφου έφερε τούς μεζέδες κατέβηκε ο Κώττος στο ύπόγειο να πιάση από τό νιό.

Σέ λίγο γύρισε φέρνοντας μια όκα γιομάτη. Και, καθώς έμεις τσιμπούσαμε από κανένα μεζέ, ο Κώττος τ' άδισσε στα ποτήρια. Και τί κρασί, ρέ, τι κρασί! Κοράλι είτανε τ' αφιλότιμο!

Έχαιρετήσαμε τό λοιπόν, τσουγκρίσαμε τά ποτήρια, είπαμε ακαι του χρόνου μ' ύγεια» και τό τραθήξαμε.

Τί κρασί είτανε κείνο! Πιπεριστό, πιπεριστό και δυνατό, γερό κρασί. Από τό νου δέ μου βγαίνει τ' αφιλότιμο...

— Μωρή, ώραίο κρασί, είπαμ' όλοι, μπράβο, ρέ Κώτσο, μπράβο!

Μόνο ο Γιαγκος ο μπαρμπεριός είτανε λίγο σκεφτικός.

— Τί έχεις, ρέ Γιαγκο; τούπαμε.

— Τίποτα.

Δέν ήθελε να μās πη.

Έπίναμε λοιπόν και τον άφίκαμε. Έπινε και κείνος. Μα μέσα που έβανε τρίτη ή τέταρτη φορά τό ποτήρι στο στόμα του έκαμε ν' αναστενάξη. Έπαιδευτήκε να κρύψη τ' αναστέναγμα. Είτανε όμως τόσο βαθύ που του ξέφυγε έτσι λίγο, σβυσμένα...

— Τί αναστενάξεις, ρέ Γιαγκο; τού είπαμ' όλοι, τί έχεις;

— Άφίστε με, ρέ παιδιά...

— Τί να σ' άφίκομε; Τί τό κρύβεις; Έδώ εί-

μαστε έμεις κ' έμεις. Μās ξέρεis κ' είναι περιττό να μās κρύβεις τον πόνο σου...

— Γιόμισέ μας, παιδί, τη όκα! φώναζε κείνη τη στιγμή ο Γιωργάκης ο χασάπης.

Ο Κώττος σικώθηκε και πήρε την όκα.

— Άφίστε να πιάσω γώ. Τό παιδί δέν ξέρει. Και σε λίγο την έφερε γιομάτι.

— Τώρα, ρέ Γιαγκο, τούπε ο Γιωργάκης, θα μās τὰ πης όλα. Θα πίνουμε και θα μās λές. Κάτι μεράκι όμως θάχεις εσύ... Κ' έγέλασε ένα σκαστό γέλιο.

— Άφίστε τ' άστεία, είπε τότες ο Γιαγκος. Άφίστε και θα σας πω τί έπαθα σήμερα.

— Άς πιούμε πρώτα τό κρασί μου, τούπα.

Έχαιρετήσαμε. Και καθώς πίναμε σιγά σιγά κείνος μās είπε:

— Όταν είμουνα στη Λαμία πρόπερου άγάπησα ένα κορίτσι. Τη Φωτεινούλα. Πλάσμα άφραττο στην όμορφιά! Άλλο να λέγ κανένας κ' άλλο να τό ίδης... Τό λοιπόν άπόταν έφυγα από κεί δέν την ξανάειδα. Την άγάπουνα όμως, πάντα την άγάπουνα. Μα όσο πήαινε κρύωνε μέσα μέσα μου ή μεγάλη ζέστα γι' αυτήνη. Κόσμος είναι, ρέ παιδιά, κ' όλα κανένας τὰ ξεχάνει... Έτσι τό λοιπόν σήμερα τ' άπόγοιμα κάπως κάνω και βλέπω — άκούστε, ρέ παιδιά, τη βλέπω τη Φωτεινούλα μου στο Σύνταγμα, στον περίπατο, που φερνε βόλτες... Μου τραντάζανε τά φυλλοκάρδια σαν την αντίκρυσα! Μ' είδε και την είδα... Κι άναψε μέσα μου ή παλιά φωτιά, ρέ παιδιά, και με φλοίζει, με κείει... Άφίστε με! Περισσότερα δέν μπορώ να σας πω....

— Γλύντησε δώ, ρέ Γιαγκο, κ' άφίστε, τούπε ο χασάπης. Γυνίκε δέν είναι κ' αυτή; Θα την ξαναβρής και θα τὰ ξαναπείτε... Και χαμογέλασε.

Έμεις έσωπάσαμε, έκραξα γώ κατόπι άλλη μια όκα. Και δέν άργήσαμε ν' άρχίσουμε τό τραγούδι.

Άρχισε πρώτα ο χασάπης μ' ένα άστείο τραγούδάκι: έπειτα είπαμε κείνο του Θεωδώρακη Γρίβα, έπειτα άλλο κ' άλλο... Να ιδήτε, ρέ, τραγούδι! Κείνος ο Κώττος ο ταβερνάρης τραγουδάει ώραία. Μα κ' ο χασάπης τό πείει καλά, Όλοι τραγουδήσαμε καλά τέλος πάντω. Μόνο ο Γιαγκος δέν είχε τόσην όρεξη. Είτανε πολύ σκεφτικός...

Κι' άφου τραγουδήσαμε πολλά είπα γώ:

— Δέ λέμε τώρα και κείνο με τη βοσκοπούλα: αΛυκος να φάη τὰ πρόβατα, Λυκος να φάη τὰ γίδια;

— Αυτό τό ξέρει καλά ο Κώττος, είπε τότες ο Γιωργάκης ο χασάπης. Άς τ' άρχιση και τότε βοηθάμε.

Ο Κώττος δέν άργησε. Τ' άρχίζει, ρέ παιδιά, και τ' είτανε κείνο! Καρδιές έλυανε! Είναι και τό τραγούδι τ' αφιλότιμο που σε μερακώνει... Όχι να 'χεις και σαράκι μέσα σου...

Έτσι, που λέτε, ο Γιαγκος, σαν άκουσε λίγο βγάνει μια φωνή:

— Άχ, βρέ, άχ, Φωτεινούλα μου!...

Κι' άρπαξε τό τραπέζι και τ' άνκποδογύρισε με μίος.

Τά πιάτα, τά ποτήρια, οι μεζέδες, τά κρασιά, τά πηρούνια, τά μαχαίρια, όλα γινήκανε ένα πράμα... Τάπασε όλα!...

Η άγάπη του, κείνη ή φλοισμένη άγάπη του για τη Φωτεινούλα του, τον άναψε και τον άγριεψε μέσα στους καπνούς του κρασιού...

Κι' άφου τάκαμε όλα θάλασσα έβγαλε ένα «Άχ!» τσίβαθο, ένα «Άχ!» που τότε ξαλάφρωσε λίγο...

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ